

Románský sloh

Charakteristika románského slohu

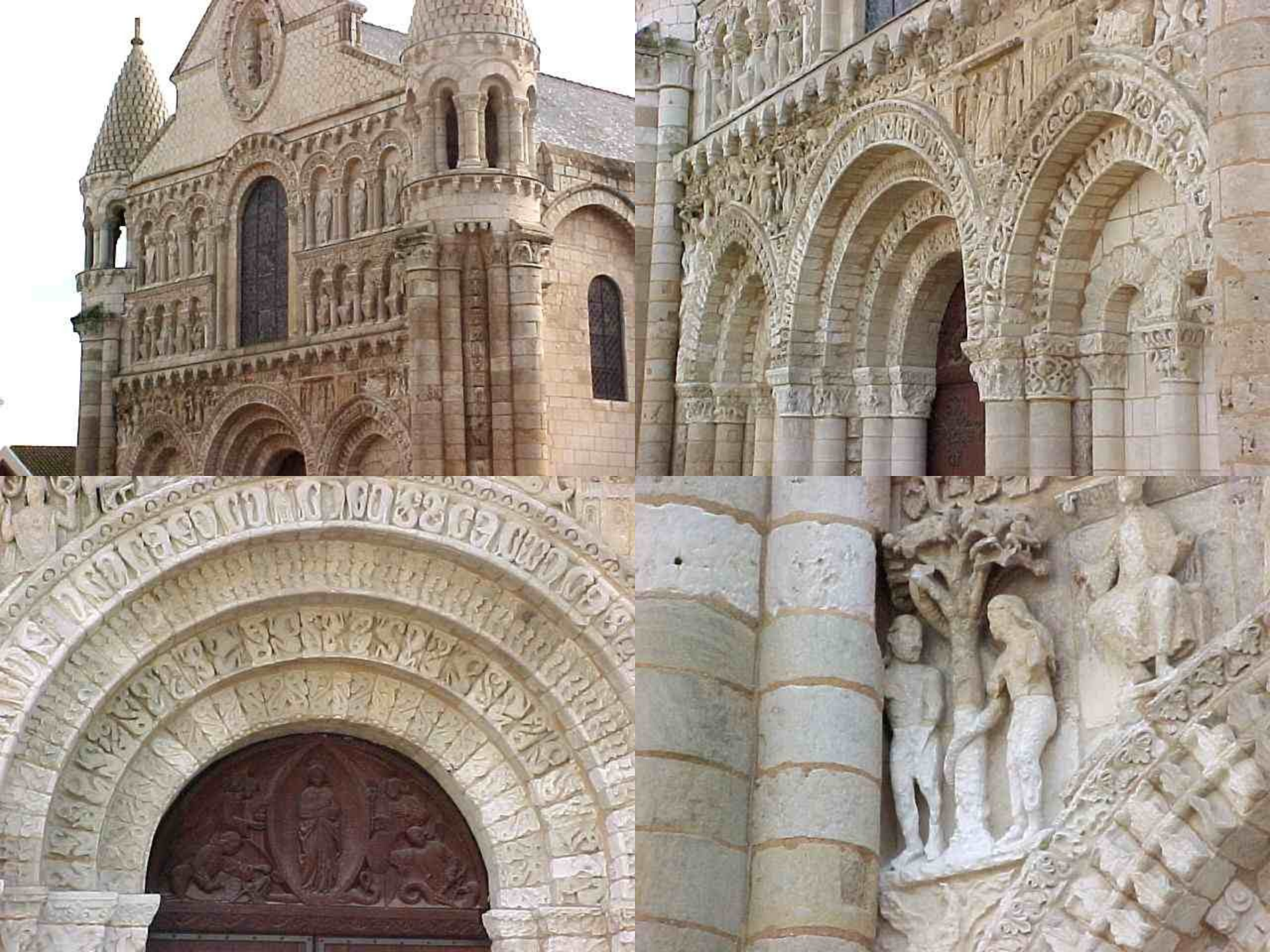
- První univerzální sloh křesťanské Evropy
- V názvu „románský sloh“ se skrývá latinský název města **Řím – Roma** – románský sloh se nejprve rozšířil v zemích, které patřily k zaniklému římskému impériu, dříve uváděn také jako byzantský sloh
- *Monreale, Itálie, hlavice sloupu*

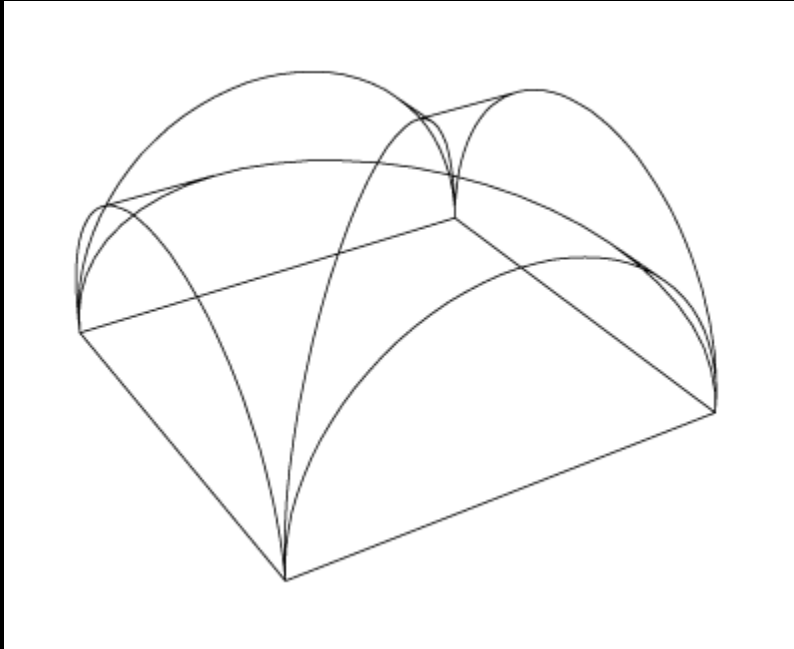
Znaky románského slohu

1. Přesně opracované a vyspárované kvádry
2. Vstupní portál kostela - symbol brány nebes („ústupkový portál“)
3. Valené klenby, později křížová klenba s masivními žebry
4. Vrtání a přesné ukládání kamenů
5. Masivní zdivo
6. Malá okna rozdělená sloupky
7. Rosety, lizény, obloučkový vlis
8. strohost, masivnost

Křížová klenba – přechod ke gotice, obvykle bez žeber

Roseta a malá dělená okna

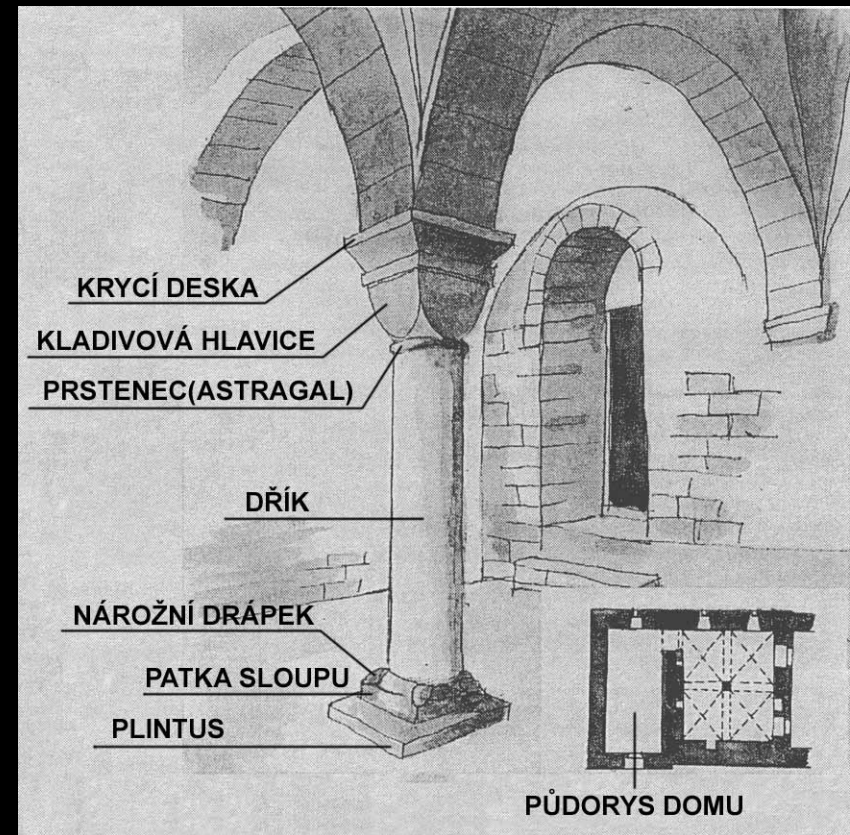

Lizéna, obloučkový vlys

Dekorativní prvky románské architektury

- Pilíře – masivní nosný prvek klenby, zděná podpěra
- Sloupy – užší nosný prvek - zdobnější
- Hlavice – velmi rozmanité – od prostých po hlavice s bohatým rostlinným dekorem nebo figurální motivy

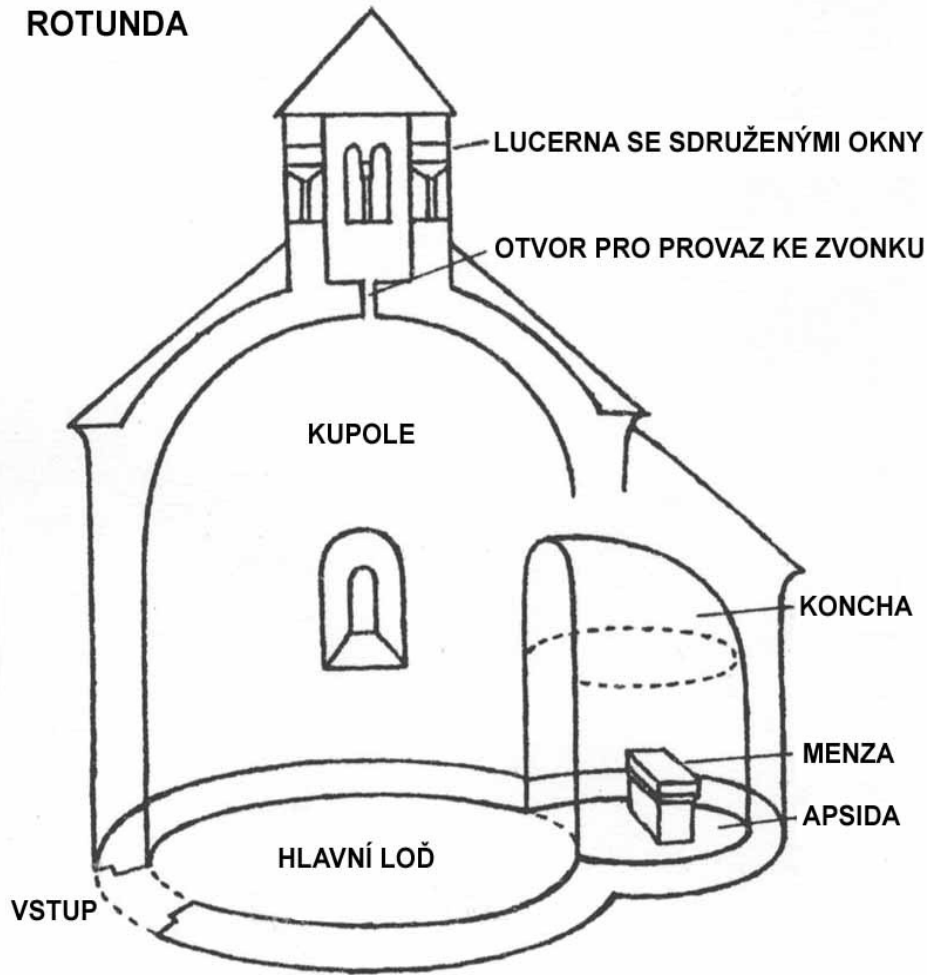

Románské pilíře a sloupy

Rotunda

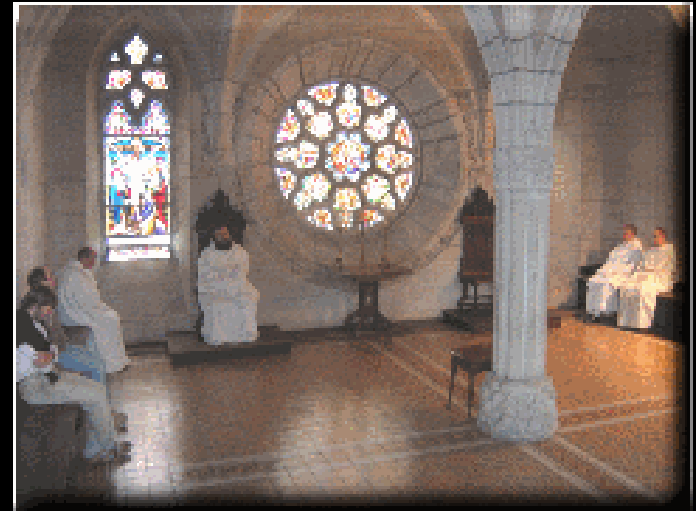
ROTUNDA

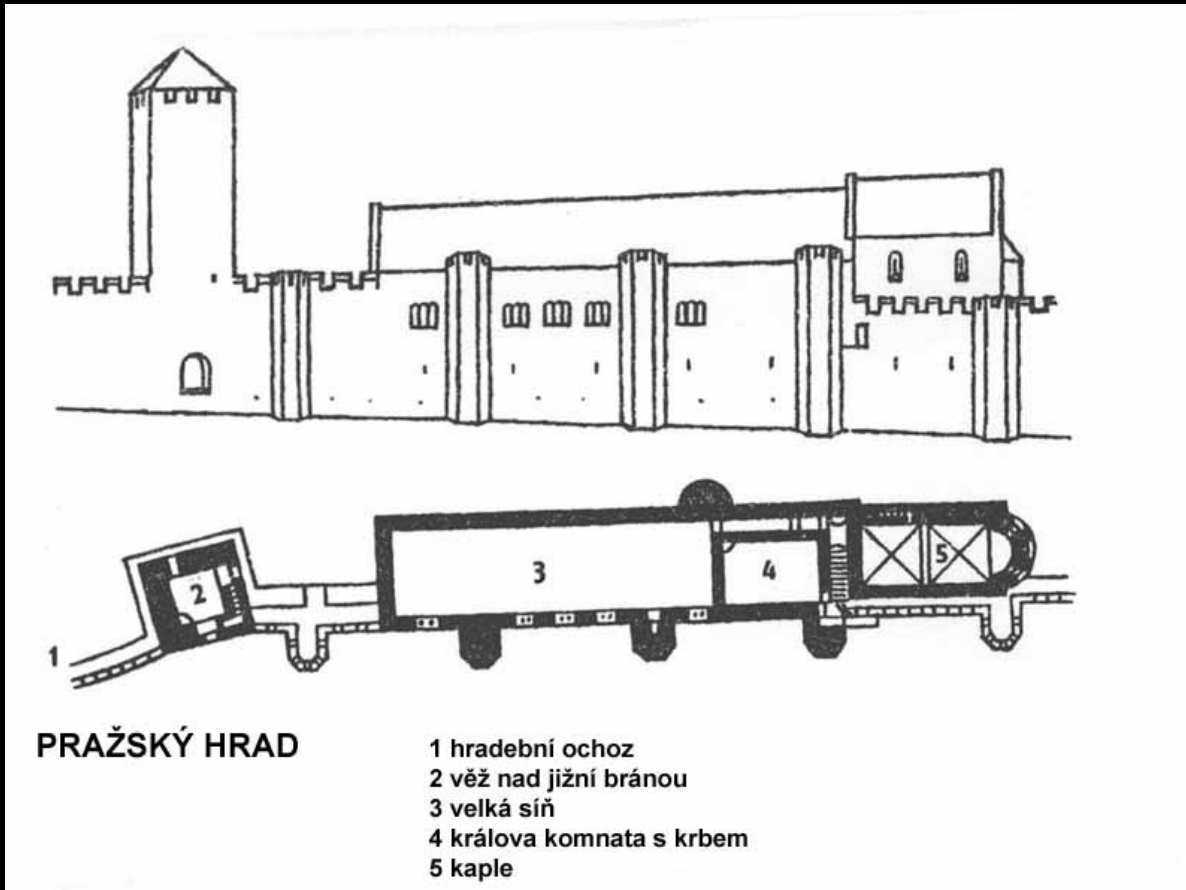
Rajský dvůr a ambit

refektář a kapitulní síň

Románský pražský hrad

Výzdoba Rotundy sv. Kateřiny a rotundy sv Petra a sv.Pavla v Budeči

Gotické umění

Charakteristika pojmu

- **Gotika** plynule navazuje na románský sloh
- **Druhá polovina 12. stol.** až pokračuje po další tři století
- Hlavní rozšíření v centrální a západní Evropě
- Název odvozen od „gótů“ – barbarů

Gotické stavby

Prvky gotické architektury

- Filozofie směřování za Bohem - **vertikalismus**
- **Prosvětlení** a „odhmotnění“ staveb.
- Více oken a nosných sloupů, stabilita
- Žebrová klenba –čtyřpaprsčitá
- Lomený oblouk = opěrný systém
- Ozdobné prvky – chrliče, věžičky, květiny, krabi atd.

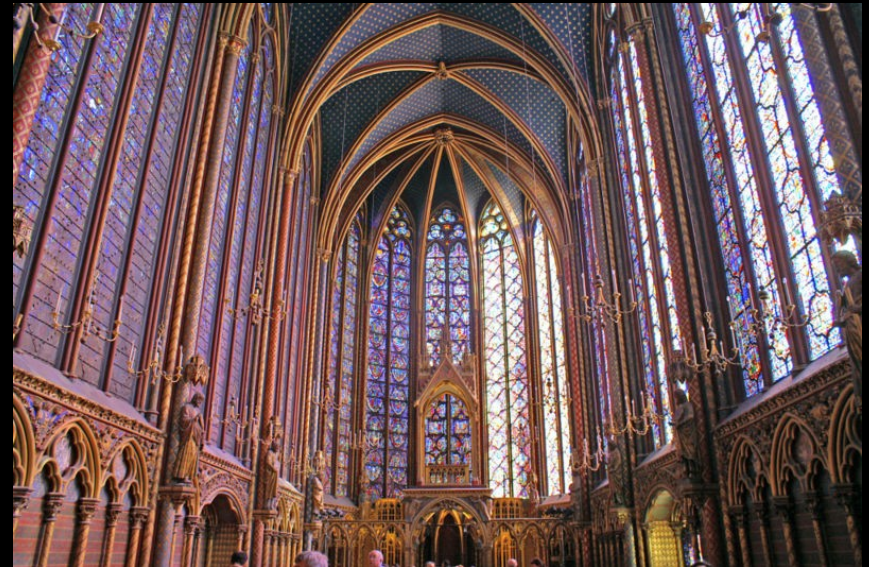
Chartres, Franice, katedrála

Zdobení a vnitřní opěrný systém

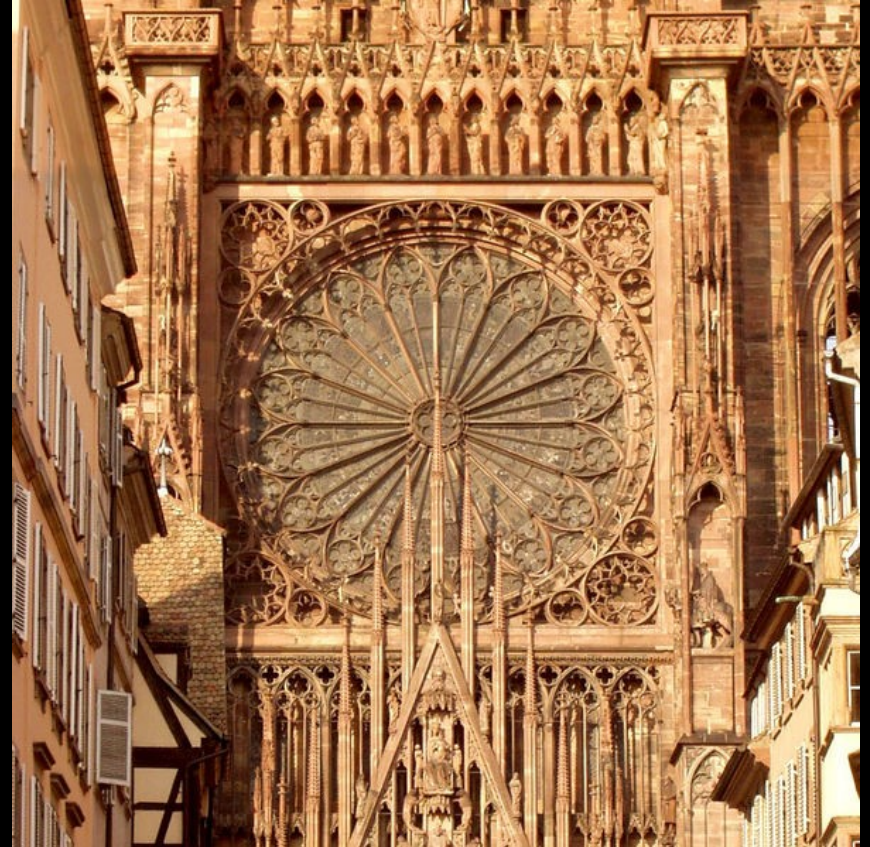
Vnitřní opěrný systém

- Váha přenesena na opěrný systém takže stavbu bylo možno odlehčit okny. Nejpokročilejším příkladem je soukromá královská kaple **Sainte Chapelle** v Paříži, která bývá nazývána „gotickým skleníkem“

Sainte Chapelle v Paříži

Rozeta

Hradní prvky

- V několika málo případech se před hrad, ale častěji před městské hradby vystavěl tzv. **barbakán** – předsunutý opevňovací článek před městskou nebo hradní branou válcovitého, polygonálního nebo podkovitého tvaru, navazující na bránu krčkem opatřeným *střílnami*

Barbakán, Krakov

Hradní prvky

- K rozmístění většího počtu děl se používal tzv. **bolwerk** v podobě plošiny z navršené zeminy, která byla mnohdy obezděna

Křivoklát, celkový pohled

Podoba města – České Budějovice půdorys

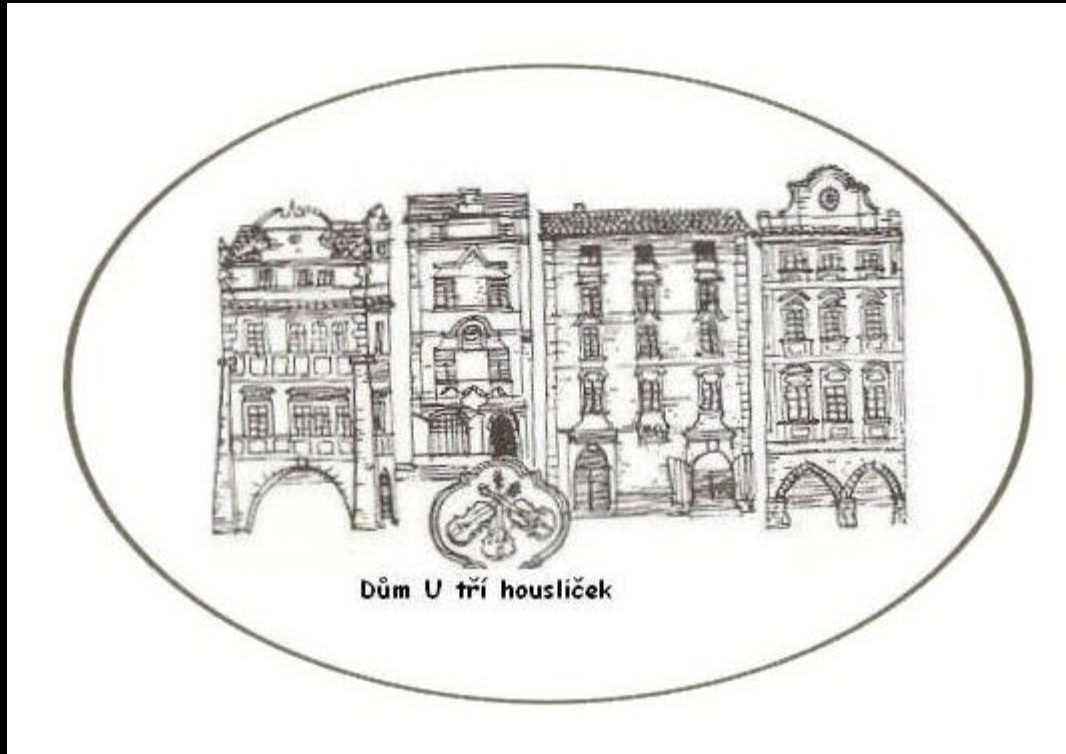

Měšťanský dům

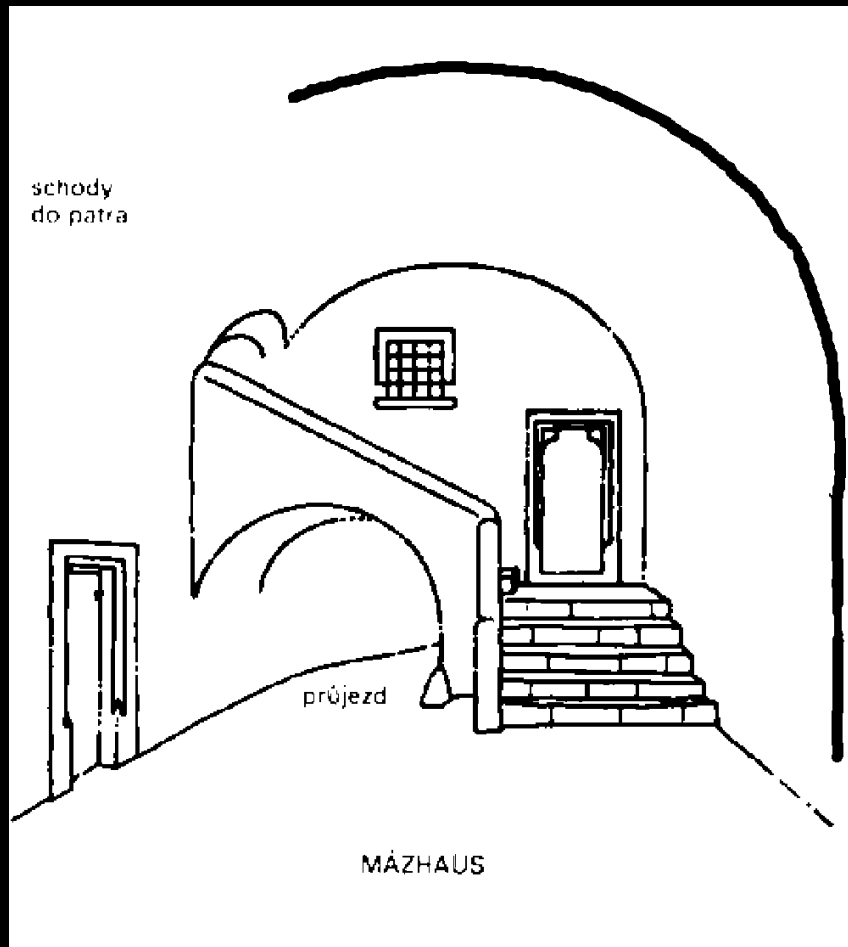
- Mají nudlovitý tvar z důvodných odvodů v podobě zvýšených daní za každý dům resp. jeho délku směrem k náměstí
- Čím dále byly domy vzdáleny od náměstí tím byly prostší a jednodušší

Nudlovitý tvar gotických domů

Mázhaus (Slavonice)

Měšťanský dům

- Sklepy byly v některých případech tesány i do větších hloubek a v podzemí se následně vytvořil labyrint chodeb, rozléhajících se pod městem – např. **Znojmo, Jihlava**

Měšťanský dům – znojemské podzemí

Obytná část domu

- Další schodiště vedlo z mázhausu do prvního patra, které bylo obydleno rodinou pána domu

Gotická radnice

- **Radnice** vznikají v českých zemích až ve 14. stol. (1338 Staroměstská radnice), kdy města získávají svou samostatnost na svém lokátoru
- Budova radnice se osazuje (kvůli trhům) **vzorovými mírami** (duté a délkové)

Gotická radnice, Lovaň, Belgie

Gotická radnice

- Ke svolávání konšelů na radnici visíval na radničním průčelí zvonek
- Uvnitř radnice byla kromě zasedací místnosti též **šatlava, mučírna a kaple**

Gotická radnice, Brusel

Další městské stavby

- K vybavení města náležela dále škola, zbrojnice, solnice, slanečkárna a masné a chlebné krámy

Masné krámy, České Budějovice

Farní kostel

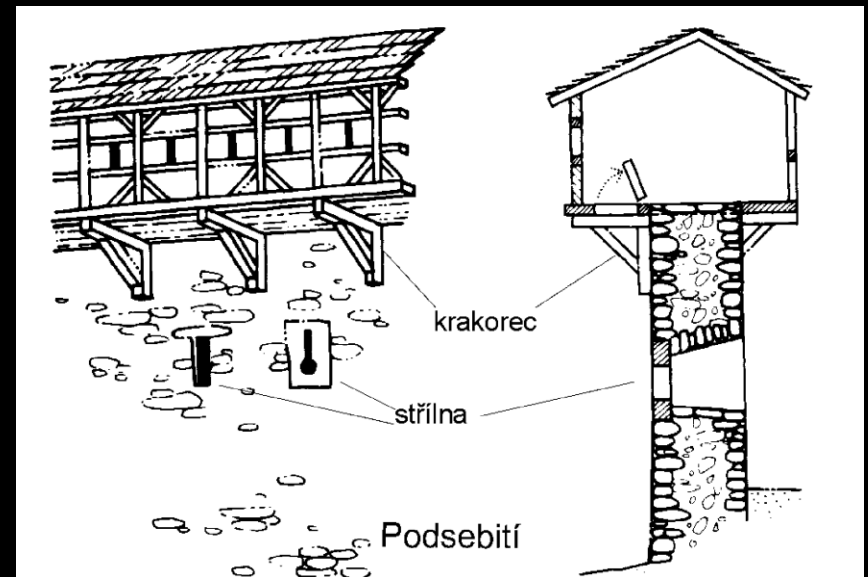
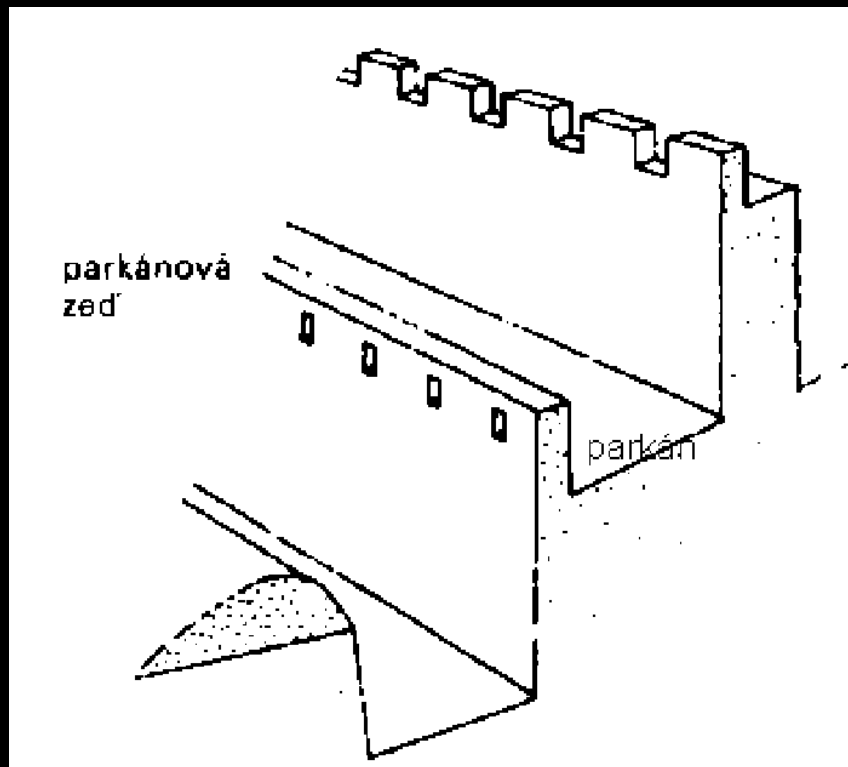
- Chloubou města pak býval **farní kostel**, který byl v mnoha případech obklopen hřbitovem (i např. Opava – chrám *Nanebevzetí Panny Marie*)

Hradební brána, Žatec

Parkán, podsebití

Městské hradby

- Vnitřní hradební věž je zpevněna hradebními věžemi, které často umožňovaly boční střelbu
- Úseku hradeb dvojicí sousedních bašt se říká **kurtina**

Kurtina

Městské hradby

- Vjezd do města chránily věžovité brány, nejčastěji věž s průjezdným přízemím, opatřené **padací mříží** nebo-li **hřebenem**, která byla nejčastěji nazývána podle místa, kam se od věže směřovalo (např. Opava – Hradecká či Jaktařská brána)
- U brány se též vyskytoval padací most (někdy byly i dva – širší pro povozy a užší pro pěší)

Nové typy střílen – štěrbinové, klíčové

Katedrála

- Biskupské chrámy
- Nejtypičtější gotickou sakrální stavbou
- Využití všech gotických prvků architektury

Katedrála sv. Víta, Praha

Chartres, St. Dennis

Klášter Saint Michel

Papežský palác Avignon

Westminster, Londýn

Stephansdom, Vídeň

- Gotické prvky
- Střecha zdobena cca. 250 000 glazovanými taškami
- Severní věž (zvon Pummerin – odlit z děl Turků – 1683 tzv. 2. obléhání Vídně)

Stephansdom, Vídeň

Znaky renesance

- Náměty: pozemský život x gotika: Bible
- Architektura se přizpůsobuje člověku (přechod z hradů do zámků – komfort bydlení na úkor obranyschopnosti)
- Architektonické prvky inspirovány antikou (např. sloupy)
- Arkády (oblouky nesené sloupy – viz. zámky)
- Sgrafita – vyškrabávaná omítka

Arkády

Sgrafita – figurální, ornamentální

Znaky renesance

- Atika – stěna vybíhající nad střešní konstrukci, lemující po obvodě střešní plochu či její část

Atika se zvoničkou, Sušice

Znaky renesance

- Bosáž: plastické orámování zdiva – v přízemí a nároží budov

Znaky renesance

- Balustráda – obvykle kuželková
- Nejčastěji na atice, na schodištích a zábradlích

Znaky renesance

- V interiérech zámků:
typické kazetové
stropy
- Malované stropy

